

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Кафедра краєзнавчо-туристичної роботи, соціальних і гуманітарних наук

СИЛАБУС ДИСЦИПЛІНИ
Українська мова (за професійним спрямуванням)
(назва навчальної дисципліни)

рівень вищої освіти	<u>перший (бакалаврський)</u>
галузь знань	<u>14 Електрична інженерія</u> (шифр і назва)
спеціальність	<u>141 Електроенергетика, електротехніка та електромеханіка</u> (шифр і назва)
освітня програма	<u>Електричні станції, мережі та системи</u> (шифр і назва)
спеціалізація	<u>Електричні станції, мережі та системи</u> (шифр і назва)
вид дисципліни	<u>обов'язкова</u> (обов'язкова / за вибором)
інститут	<u>ННІ «Українська інженерно-педагогічна академія»</u>

2024 / 2025 навчальний рік

Інформація про кафедру	Кафедра краєзнавчо-туристичної роботи, соціальних і гуманітарних наук Department of Local History and Tourism, Social Sciences and Humanities Посилання на сайт кафедри http://uip.uipa.edu.ua/
Інформація про викладача (-ів)	Лекційні та практичні заняття: канд. філол. наук, доцент Ротова Наталія Володимирівна посилання на профайл викладача: http://uip.uipa.edu.ua/?page_id=22 контактний телефон: +380509450959 електронна пошта: natalia.rotova@karazin.ua
Сторінка дисципліни в системі дистанційного навчання	https://moodle.karazin.ua/login/index.php
Консультації з викладачем (-ами)	Онлайн консультації: <i>Ротова Н.В.</i> , понеділок, четвер з 16.00 до 17.30 за посиланням https://meet.google.com/gup-gnyk-gcq Усі запитання можна надсилати на електронну пошту <i>Ротової Н.В.</i> , вказану в цьому силабусі.

ВСТУП

Силабус навчальної дисципліни «Українська мова (за професійним спрямуванням)» укладено відповідно до освітньо-професійної програми підготовки

першого (бакалаврського) рівня

(назва рівня вищої освіти)

спеціальності 141 Електроенергетика, електротехніка та електромеханіка

спеціалізації Електричні станції, мережі та системи

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Мета викладання навчальної дисципліни – підвищення рівня загальномовної підготовки, мовної грамотності здобувачів вищої освіти, практичне оволодіння основами офіційно-ділового, наукового, розмовного стилів української мови, що забезпечить професійне спілкування на належному мовному рівні.

1.2. Основні завдання вивчення дисципліни:

- сформувати чітке розуміння ролі державної мови в професійній діяльності;
- забезпечити досконале володіння нормами сучасної української літературної мови та дотримання вимог культури усного й писемного професійного мовлення;
- розвинути здатність до професійної комунікації (уміння будувати ефективні комунікативні дії під час міжособистісної взаємодії; знання закономірностей різних форм спілкування і правил поведінки в певних ситуаціях; володіння вербальними та невербальними засобами спілкування; уміння систематизувати, аналізувати, використовувати набуті знання, давати оцінку мовних явищ);
- виховати повагу до української літературної мови, до мовних традицій;

- сформувати навички оперування професійною термінологією, укладання та редагування текстів як форми реалізації мовленнєво-професійної діяльності.

1.3. Кількість кредитів – 3 .

1.4. Загальна кількість годин – 90.

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
Обов'язкова	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
2-й	2-й
Семестр	
4-й	4-й
Лекції	
10 год.	6 год.
Практичні, семінарські заняття	
34 год.	4 год.
Лабораторні заняття	
-	-
Самостійна робота	
46 год.	80 год.
у тому числі індивідуальні завдання	
-	

1.6. Заплановані результати навчання

ПР11. Вільно спілкуватися з професійних проблем державною та іноземною мовами усно і письмово, обговорювати результати професійної діяльності з фахівцями та нефахівцями, аргументувати свою позицію з дискусійних питань.

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Розділ 1. Законодавчі та нормативні основи української мови (за професійним спрямуванням)

Тема 1. Мова професійного спілкування як функціональний різновид української літературної мови.

Зміст, мета, завдання курсу. Мова, її функції. Українська мова – державна мова України. Поняття літературної мови. Мовні норми.

Тема 2. Вибір граматичної форми у професійному мовленні.

Іменник: категорія числа, труднощі визначення роду, складні випадки відмінювання. Нормативні аспекти прикметника. Ступені порівняння якісних прикметників. Механізм утворення синтетичної та аналітичної форм ступенів порівняння та їх функціонування у професійному мовленні. Стилiстична роль займенника в професійному мовленні. Числівник: розряди за значенням, типові помилки у відмінюванні, зв'язок числівника з іменником. Нормативні аспекти дієслова: правила творення та вживання особових, часових форм, вибір способу й форми дієслова залежно від характеру тексту. Особливості творення та використання дієслівних форм – дієприкметників і дієприслівників – у професійному мовленні. Труднощі під час творення прийменникових конструкцій. Складні випадки українського правопису. Нова редакція «Українського правопису»: основні зміни.

Тема 3. Культура усного професійного спілкування.

Функції спілкування. Види, типи і форми професійного спілкування. Основні закони спілкування. Стратегії спілкування. Професійний мовленнєвий етикет. Невербальні

компоненти спілкування. Гендерні аспекти спілкування. Особливості усного спілкування. Способи впливу на людей під час безпосереднього спілкування. Індивідуальні та колективні форми професійного спілкування.

Розділ 2. Ділова й наукова комунікація як складник професійної діяльності

Тема 4. Офіційно-діловий стиль і його засоби у професійному спілкуванні.

Поняття функціонального стилю. Загальна характеристика офіційно-ділового стилю української мови. Класифікація документів. Національний стандарт України. Склад реквізитів документа. Вимоги до змісту та розташування реквізитів. Вимоги до бланків документів. Оформлювання сторінки. Вимоги до тексту документа. Резюме. Характеристика. Заява. Автобіографія. Особовий листок з обліку кадрів. Наказ щодо особового складу. Трудова книжка. Трудовий договір. Трудова угода. Повідомлення про захід. Звіт. Службова записка. Протокол, витяг із протоколу. Етикет службового листування. Відмінювання прізвищ, імен, по батькові.

Тема 5. Науковий стиль і його засоби у професійному спілкуванні.

Загальна характеристика наукового стилю української мови: становлення і розвиток, жанри реалізації, основні ознаки. План, тези, конспект як важливий засіб організації розумової праці. Анотування наукових текстів. Основні правила бібліографічного опису джерел, оформлювання покликань. Реферат як жанр академічного письма. Складники реферату. Стаття як самостійний науковий твір. Вимоги до наукової статті. Основні вимоги до виконання та оформлювання курсової, магістерської робіт. Рецензія, відгук як критичне осмислення наукової праці. Найхарактерніші риси українського наукового стилю. Науковий етикет. Історія українського термінотворення. Сучасна українська термінологія. Питомі та запозичені терміни. Роль термінології у формуванні мовно-професійної компетенції фахівців.

Тема 6. Публічний виступ як важливий засіб професійної комунікації.

Комунікативні вимоги до мовної поведінки під час публічного виступу. Види публічного мовлення. Презентація як різновид публічного мовлення. Культура сприймання публічного виступу. Уміння ставити запитання, уміння слухати.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
л		п	лаб.	інд.	с. р.	л		п	лаб.	інд.	с. р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Розділ 1. Законодавчі та нормативні основи української мови (за професійним спрямуванням)												
Тема 1. Мова професійного спілкування як функціональний різновид української літературної мови	10	2	4			4	18	2	1			15
Тема 2. Вибір граматичної форми	18		8			10	21		1			20

у професійному мовленні												
Тема 3. Культура усного професійного спілкування	6	2	2			2	11,5	1	0,5			10
Контрольна робота № 1	4		2			2						
Разом за розділом 1	38	4	16			18	50,5	3	2,5			45
Розділ 2. Ділова й наукова комунікація як складник професійної діяльності												
Тема 4. Офіційно-діловий стиль і його засоби у професійному спілкуванні	11	2	4			5	13,5	1	0,5			12
Тема 5. Науковий стиль і його засоби у професійному спілкуванні	20	2	6			12	16,5	1	0,5			15
Тема 6. Публічний виступ як важливий засіб професійної комунікації	17	2	6			9	9,5	1	0,5			8
Контрольна робота № 2	4		2			2						
Разом за розділом 2	52	6	18			28	39,5	3	1,5			35
Усього годин	90	10	34			46	90	6	4			80

4. Темі практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		ДФЗО	ЗФЗО
1	Вхідний контроль.	2	-
2	Поняття літературної мови. Мовні норми. Редагування текстів.	2	1
3	Іменник: категорія роду, числа, відмінка. Іменники на позначення професій, посад, звань.	2	0,25
4	Особливості використання займенників і прикметників у професійному мовленні.	2	0,25
5	Числівники в професійному мовленні: написання цифрових даних у професійних текстах.	2	0,25
6	Дієслово і дієслівні форми, прийменникові конструкції у професійному спілкуванні.	2	0,25
7	Культура усного професійного спілкування.	2	0,5
8	Контрольна робота № 1.	2	-

9	Ділові папери як засіб писемної професійної комунікації.	4	0,5
10	Основні жанри наукового стилю (план, тези, анотація, конспект, реферат, рецензія). Правила бібліографічного опису джерел, оформлювання покликань. Основні вимоги до виконання та оформлювання курсової, магістерської робіт.	4	0,25
11	Українська термінологія як основа професійного спілкування.	2	0,25
12	Комунікативні вимоги до мовної поведінки під час публічного виступу. Види публічного мовлення.	2	0,5
13	Підготовка і виголошення наукової доповіді.	4	-
14	Контрольна робота № 2.	2	-
	Разом	34	4

5. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин	
		ДФЗО	ЗФЗО
1	Робота з обов'язковою та додатковою літературою.	5	15
2	Підготовка до виконання усних завдань.	5	5
3	Підготовка до виконання письмових завдань, контрольних робіт.	20	60
4	Підготовка до виступу з науковою доповіддю.	6	-
5	Написання реферату.	10	-
	Разом	46	80

6. Теми реферату

1. Мовне законодавство в Україні.
2. Закон «Про забезпечення функціонування української мови як державної»: ґрунтовний аналіз.
3. Використання функціональних стилів у професійній діяльності.
4. Роль культури мовлення в професійній діяльності фахівця.
5. Формування й розвиток фахової термінології (економічної, математичної, фізичної тощо залежно від спеціальності здобувача/ки).
6. Українське термінознавство: етапи розвитку.
7. Лексикографія як прикладна галузь мовознавства.
8. Термінологічні словники та їх значення в професійній діяльності фахівця.
9. Сучасний стан розвитку української термінології (економічної, математичної, фізичної тощо залежно від спеціальності здобувача/ки).
10. Особливості усного професійного спілкування фахівця.
11. Запозичення в сучасних терміносистемах.
12. Соціальний діалект в галузі комп'ютерних наук, економіки, енергетики тощо (залежно від спеціальності здобувача/ки).
13. Системні відношення в термінології (багатозначність, синонімія, антонімія, омонімія, гіперо-гіпонімія).
14. Метафора як спосіб термінотворення.
15. Терміни і професіоналізми у фаховому мовленні.
16. Гендерні проблеми професійного спілкування.
17. Гендер в освіті.
18. Прояви сексизму й андроцентризму в професійному спілкуванні.
19. Публічне мовлення та його особливості.
20. Мовленнєвий етикет у професійному спілкуванні.
21. Мовленнєва етикетна поведінка.
22. Стандартні висловлювання як явище писемного ділового мовлення.

23. Прояви маскулінності та фемінності у мовній діяльності індивіда.
24. Стратегії і тактики мовної поведінки у професійному спілкуванні чоловіків та жінок.
25. Гендерні особливості етикетного спілкування.
26. Гендерні дослідження у педагогіці.
27. Прояви гендерної ідентичності у педагогічній діяльності.
28. Гендерні стереотипи у мовленнєвій діяльності.
29. Гендерний аспект професійного спілкування.
30. Новий український правопис 2019: основні зміни.
31. Будь-яка інша тема на вибір здобувача/ки, заздалегідь погоджена з викладачем.

7. Методи навчання:

– на лекціях – різні види бесід, розповідь, пояснювально-ілюстративний метод, репродуктивний метод, метод проблемного викладу, ілюстрація, проблемні запитання, мультимедійні презентації;

– на практичних заняттях – виконання практичних вправ репродуктивного та творчого характеру, тестування, ігрові методи, тренінги, ділові ігри, застосування евристичних методів, організація роботи в малих групах;

– у ході самостійної навчально-пізнавальної діяльності – вивчення навчальної та наукової літератури, використання словників та довідників, виконання вправ, пошук відповідей на запитання.

8. Методи контролю

Поточний контроль – виконання вправ та завдань, тестування, демонстрація презентацій, виступ з науковою доповіддю, усне опитування, написання реферату.

Підсумковий контроль – іспит.

9. Схема нарахування балів

Поточний контроль, самостійна робота, індивідуальні завдання (реферат)						Екзамен	Сума		
Розділ 1			Розділ 2					Реферат	Разом
T1	T2	T3	T4	T5	T6				
33			17			10	60	40	100

T1, T2 ... – теми розділів.

Передбачено додаткові 5 балів за особливі навчальні досягнення за спрямованістю навчальної дисципліни: підготовка тез наукової доповіді з публікацією на науковій (науково-технічній), студентській конференції або участь у Міжнародних конкурсах та олімпіадах з української мови.

Для допуску до складання підсумкового контролю здобувач вищої освіти повинен набрати не менше 20 балів з навчальної дисципліни під час поточного контролю, самостійної роботи, індивідуального завдання.

Критерії оцінювання навчальних досягнень

Шкала оцінювання

	Оцінка
--	--------

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Якісні критерії оцінювання результатів навчання
90-100 балів	Здобувач/здобувачка демонструє високий рівень володіння теоретичним матеріалом, а також практичні навички: укладає, аналізує й редагує спеціальні тексти й професійну документацію відповідно до норм сучасної української літературної мови; застосовує фахову термінологію в різних комунікативних процесах. Аудиторні письмові роботи виконує без помилок. Реферат пише відповідно до вимог. Презентуючи наукову доповідь, уміло використовує теоретичний і фактичний матеріал, демонструє володіння основними правилами публічного виступу. Передбачається участь у роботі наукового гуртка з написанням статті, роботи на конкурс, участь у конференціях, олімпіадах, мовних конкурсах з демонстрацією високого рівня знань
70-89 балів	Здобувач/здобувачка демонструє достатньо високий рівень володіння теоретичним матеріалом, а також практичні навички: укладає, аналізує й редагує спеціальні тексти й професійну документацію відповідно до норм сучасної української літературної мови; застосовує фахову термінологію в різних комунікативних процесах. Аудиторні письмові роботи виконує з незначними помилками. Реферат пише відповідно до вимог. Презентуючи наукову доповідь, уміло використовує теоретичний і фактичний матеріал, демонструє володіння основними правилами публічного виступу з несуттєвими неточностями
50-69 балів	Здобувач/здобувачка демонструє достатній рівень володіння теоретичним матеріалом, проте практичні навички набуті не в повному обсязі: укладає, аналізує й редагує спеціальні тексти й професійну документацію зі значними огріхами. Наявні суттєві помилки й під час виконання аудиторних письмових робіт. Реферат, виступ з науковою доповіддю містять значні недоліки
1-49 балів	Здобувач/здобувачка під час занять не може відповісти на запитання в межах конспекту лекцій, відсутні базові практичні навички, аудиторні письмові роботи виконує з численними помилками. Реферат, виступ з науковою доповіддю відсутні або не відповідають вимогам до такого виду робіт

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	для чотирирівневої шкали оцінювання	для дворівневої шкали оцінювання
90 – 100	відмінно	зараховано
70-89	добре	
50-69	задовільно	
1-49	незадовільно	не зараховано

10. Рекомендована література

Методичне забезпечення

1. Чуєшкова О.В. Українська мова (за професійним спрямуванням) : навч.-метод. посіб. для здобувачів вищої освіти ОС «бакалавр», «молодший бакалавр» денної та заоч. форм

здобуття освіти спец. 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями), 032 Історія та археологія, 151 Автоматизація та комп'ютерно-інтегровані технології, 141 Електроенергетика, електротехніка та електромеханіка, 073 Менеджмент, 053 Психологія, 182 Технології легкої промисловості, 122 Комп'ютерні науки, 075 Маркетинг, 076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність, 072 Фінанси, банківська справа та страхування, 241 Готельно-ресторанна справа / Укр. інж.-пед. акад. Харків : УПА, 2022. 159 с.

2. Чуєшкова О.В. Українська мова (за професійним спрямуванням) : конспект лекцій для здобувачів вищої освіти ОС «бакалавр», «молодший бакалавр» денної та заочної форм здобуття освіти спец. 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями), 032 Історія та археологія, 151 Автоматизація та комп'ютерно-інтегровані технології, 141 Електроенергетика, електротехніка та електромеханіка, 051 Економіка, 073 Менеджмент, 144 Теплоенергетика, 053 Психологія, 131 Прикладна механіка, 182 Технології легкої промисловості / Укр. інж.-пед. акад. Харків : УПА, 2020. 35 с.

3. Чуєшкова О.В. Українська мова (за професійним спрямуванням) : метод. вказ. до проведення практичних занять для здобувачів вищої освіти ОС «бакалавр», «молодший бакалавр» денної та заоч. форм здобуття освіти спец. 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями), 032 Історія та археологія, 151 Автоматизація та комп'ютерно-інтегровані технології, 141 Електроенергетика, електротехніка та електромеханіка, 051 Економіка, 073 Менеджмент, 144 Теплоенергетика, 053 Психологія, 131 Прикладна механіка, 182 Технології легкої промисловості / Укр. інж.-пед. акад. Харків : УПА, 2020. 46 с.

4. Чуєшкова О.В. Українська мова (за професійним спрямуванням) : метод. вказ. до організації та планування самостійної роботи для здобувачів вищої освіти ОС «бакалавр», «молодший бакалавр» денної та заоч. форм здобуття освіти спец. 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями), 032 Історія та археологія, 151 Автоматизація та комп'ютерно-інтегровані технології, 141 Електроенергетика, електротехніка та електромеханіка, 051 Економіка, 073 Менеджмент, 144 Теплоенергетика, 053 Психологія, 131 Прикладна механіка, 182 Технології легкої промисловості / Укр. інж.-пед. акад. Харків : УПА, 2020. 50 с.

Основна література

1. Бабич Н.Д. Культура фахового мовлення: навч. посіб. Чернівці : Книги – ХХІ, 2011. 528 с.
2. Левчук І. П.. Українська мова за професійним спрямуванням. Практикум: навч. посіб. / Східноєвроп. нац. ун-т ім. Л. Українки, Ін-т філології та журналістики, каф. історії та культури укр. мови. Луцьк: ФОП Захарчук В. М., 2013. 204 с.
3. Линчак І. М. Українська мова (за професійним спрямуванням): навч. посіб. для студ. вищ. навч. закладів напряму підготовки "Туризм". Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2020. 330 с.
4. Онуфрієнко Г. С. Науковий стиль української мови: навч. посіб. Київ: Центр навчальної літератури, 2021. 426 с.
5. Погиба Л. Г. Українська мова за професійним спрямуванням (самостійна та індивідуальна робота): навч. посіб. / Нац. акад. Служби безпеки України. Київ: Кондор, 2016. 190 с.

Допоміжна література

1. Городенська К. Українське слово у вимірах сьогодення. Київ : КММ, 2019. 208 с.
2. Семенов О.М. Культура наукової української мови : навч. посіб. Київ : ВЦ «Академія», 2012. 216 с.
3. Гінзбург М.Д., Требульова І.О., Левіна С.Д., Корніловська І.М. Українська ділова і фахова мова: практичний посібник на щодень. Київ : «Інкос»; Центр навчальної літератури, 2019. 672 с.
4. Українська мова. Енциклопедія / За ред. І.В. Муромцева. Київ : Видавництво «Майстер-клас», 2011. 400 с.

11. Посилання на інформаційні ресурси в інтернеті, відеолекції, інше методичне забезпечення

1. Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія «Проблеми української термінології». URL: http://tc.terminology.lp.edu.ua/TK_Wisnyk.htm
2. Горох. Онлайн-бібліотека. URL: <https://goroh.pp.ua/>
3. ДСТУ 3582:2013. Бібліографічний опис скорочення слів і словосполучень українською мовою. Загальні вимоги та правила. Вид. офіц. [Чинний від 2013–08–22]. Київ: Мінекономрозвитку України, 2014. 18 с.
URL: http://lib.zsmu.edu.ua/upload/intext/dstu_3582_2013.pdf.
4. ДСТУ 4163:2020. Уніфікована система організаційно-розпорядчої документації. Вимоги до оформлення документів. Вид. офіц. [Чинний від 2020–07–01]. Київ: ДП «УкрНДНЦ» України, 2020. 37 с.
URL: https://zakon.help/files/article/11494/%D0%94%D0%A1%D0%A2%D0%A3%204163_2020.pdf
5. Жайворонок В. В. Велика чи мала літера? : слов.-довід.: близько 10 000 номінацій / НАН України, Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні. Київ : Наук. думка, 2004.
URL: <http://velyka-chy-mala-litera.wikidot.com/>
6. Mova.info: про українську мову, лінгвістику і не тільки : лінгвістичний портал. Електрон. дані. Київ : КНУ ім. Т. Г. Шевченко, 2003–2021. URL: <http://www.mova.info/>
7. Орфоепічний словник української мови: В 2-х т. / За ред. М. М. Пещак. Київ: Довіра, 2001. URL: https://archive.org/details/orslkmv/tom2_O-Ya/page/129/mode/2up
8. Сайт перевірки граматики. URL: <https://languagetool.org/uk>
9. Словники України online // Український лінгвістичний портал. Електрон. дані.
URL: <https://lcorp.ulif.org.ua/dictua/>
10. Словник української мови /АН Української РСР, Ін-т мовознав. ім. О. О. Потебні; редкол.: І. К. Білодід (голова) та ін. Київ : Наук. думка, 1970–1980. URL: <http://sum.in.ua/>
11. Словник української мови online. Т. 1–14 // Український мовно-інформаційний фонд НАН України Київ, 2015–2024. URL: <https://sum20ua.com/Entry/index?wordid=1&page=0>
12. **Українська мова: Енциклопедія** / НАН України, Інститут мовознавства ім. О. О. Потебні, Інститут української мови; редкол.: В. М. Русанівський (співголова), О. О. Тараненко (співголова), М. П. Зяблюк та ін. 2-ге вид., випр. і доп. Київ : Видавництво «Укр. енцикл.» ім. М. П. Бажана, 2004. 824 с.
URL: <https://archive.org/details/UkrMovEnts/mode/2up>
13. Український правопис / НАН України, Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні; Ін-т української мови. Київ : Наукова думка, 2019.
URL: <http://www.inmo.org.ua/news/український-правопис.-електронна-версія-офіційного-видання.html>

Зміст силабусу відповідає робочій програмі навчальної дисципліни.

В. о. завідувача кафедри краєзнавчо-туристичної роботи,
соціальних і гуманітарних наук

_____ (підпис)

Ірина ЩЕРБИНА
(прізвище та ініціали)